

Ritkaföldfémek és egyéb ütőkártyák a globális hatalmi játszmában

GORECZKY PÉTER

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2025.

Szerző(k):

Goreczky Péter

Lektorálta:

Vass Ágnes

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.

A borítókép forrása: Shutterstock

Goreczky Péter, vezető kutató, MKI

RITKA FÖLDFÉMEK ÉS EGYÉB ÜTŐKÁRTYÁK A GLOBÁLIS HATALMI JÁTSMÁBAN

A kereskedelmi háború fejleményei megmutatták, hogy Peking hatékonyan tud nyomást gyakorolni a ritka földfémek exportjának korlátozása révén. A nyugati országok erőfeszítései ellenére Kína domináns pozíciója a ritka földfémek ellátási láncában megmarad a következő évtizedben. Az USA részéről a globális pénzügyi hegemon szerepe lehet hasonlóan hatékony fegyver Kínával szemben. A decoupling mindkét téren biztosan folytatódni fog, aminek legnagyobb veszélye, hogy a geopolitikai riválisok gazdasági távolodásával csökken az az erő, ami visszatartja őket egy esetleges katonai konfliktustól.

„A Közel-Keletnek van olaja, Kínának vannak ritka földfémjei” – mondta állítólag Teng Hsziao-ping 1987-ben, miközben felkeresett egy bányát valahol Belső-Mongóliában. Hogy mennyire jó érzékkel látta meg ezeknek a nyersanyagoknak a stratégiai jelentőséget a kínai vezető, az napjainkban válik nyilvánvalóvá, amikor is a ritka földfémek kritikus összetevőjét jelentik okos telefonoknak, akkumulátoroknak, orvostechnikai műszereknek és olyan katonai eszközöknek, mint a vadászgépek vagy az irányított precíziós rakéták. Nem csoda, hogy szinte hetente hangzik el valamilyen aggódó nyilatkozat nyugati politikusok, elemzők és vállalatvezetők részéről Kína ritka földfém dominanciájával kapcsolatban. Bár a felismerés nem újkeletű, mégis érdemes részletesebben kitérni a legfrissebb ezzel kapcsolatos nyilatkozatra, ami Ursula von der Leyen részéről hangzott el az idei G7 csúcson. Az EU Bizottság vezetője ugyanis a ritka földfémek kapcsán látványosan szakított a Trump második elnöki ciklusának kezdete óta Kínával szemben alkalmazott enyhébb hangvétellel, és [azzal vádolta Pekinget](#), hogy szándékosan kvázi monopol helyzetet teremtett a ritka földfémek

globális ellátási láncában, amit aztán fegyverként használ a világ többi országával szemben. Von der Leyen arra hívta a G7 tagországait, hogy közösen építsenek újjá olyan gyártó iparágakat, amelyeket Kína dominál, hogy megakadályozzák a stratégiai szintű függést az ázsiai országtól. Az ismét elővett keményebb retorika révén Brüsszel valószínűleg az erős tárgyalópartner képét akarta előzetesen közvetíteni Peking felé. Minden esetre a beszéd tovább csökkentette annak valószínűségét, hogy Trump vámpolitikája miatt bekövetkezik a nagy EU-Kína egymásra találás. Von der Leyen „új Kína sokkról” is beszélt, utalva arra, hogy Kína eláraszthatja a világpiacot az ipari túlkapacitásai által kibocsátott termékfelesleggel, ami pedig nehezen illeszthető be egy harmonikus európai-kínai kereskedelmi kapcsolat jövőképebe.

Visszatérve a ritka földfémekhez, a kereskedelemi háború eseményei megmutatták, hogy Peking valóban beveti ezt az ütőkártyát, ha szükségét érzi. Válaszként Trump vámjaira, a kínai vezetés áprilisban [hét ritka földfém exportjára vezetett be szigorú export ellenőrzést](#), aminek következtében például az amerikai Ford kénytelen volt több gyárában leállítani a termelést, mivel nem tudott ritka földfémekből készülő mágneseket beszerezni. Az események pedig azt mutatták, hogy Peking export korlátozásai a ritka földfémek terén hatásosabb eszköznek bizonyulnak, mint Trump elnök vámjai. Nem véletlen, hogy az amerikai delegáció hajlandó volt megállapodni a kínai tárgyalópartnerrel a kereskedelmi háborút konszolidálásáról Londonban. Peking azonban csak átmenetileg és részben könnyített a ritka földfém export engedélyezésén. Ráadásul Peking egyelőre fenntartotta az olyan, speciálisabb ritka földfém mágnesek export ellenőrzését, amelyeket katonai technológiákban, például rakétarendszerekben alkalmaznak.

Mivel nem újkeletű kitettségéről van szó, a G7 országai és szövetségeseik tettek már erőfeszítéseket a mérséklésére, aminek láthatóak is már bizonyos eredményei. Június 17-én pedig a G7 csoport elkötelezte magát, hogy összehangolja ezeket az erőfeszítéseket, és a beruházások bátorításával diverzifikálja az ellátási láncokat, illetve haza telepíti a termelést, ahol lehet-

séges. A közösen tett elhatározás ellenére ugyanakkor a kínai ritka földfém ipar puszta mérete, a termelési tapasztalat, illetve a szakember állomány önmagában olyan előnyt jelent, amit a következő évtizedben biztosan nem fognak tudni ledolgozni a nyugati országok. [A Nemzetközi Energiaügynökség \(IEA\) előrejelzése szerint](#) ugyanis Kína részesedése a világ ritka földfém bányászatából 2035-re is csak 52%-ig fog csökkenni a jelenlegi 60%-ról, míg a feldolgozás terén még egy évtized múlva is 77%-os globális részesedést mondhat majd magáénak az ázsiai ország. Vagyis az Európai Bizottság és a G7 által vágyott érdemi diverzifikáció tíz év alatt legjobb esetben is csak részben lesz megvalósítható. Nyilvánvaló, hogy a piaci mechanizmusok önmagukban nem fogják meghozni az eredményt, a célzott kormányzati politikák és a határokon átnyúló kezdeményezések pedig csak idővel éreztetik majd hatásukat.

A ritka földfémek exportja tehát továbbra is Peking egyik legfontosabb ütőkártyája lehet a különböző geopolitikai sakkjátszmákban, ami jelentősen korlátozza az USA és tágabb értelemben a Nyugat mozgásterét vele szemben. Az USA számára elvben a félvezetőiparban meglévő technológiai fölény biztosíthatna hasonló stratégiai előnyt, ugyanakkor Washington az elmúlt években már általános kormányzati politika szintjére emelte a mikrochip technológia Kínába irányuló exportjának korlátozását. Vagyis Peking számára már egy ideje ez az „új normális”, amelyhez a technológiai vállalatok részben alkalmazkodtak, és aminek eredményeként Kína már nagy lépést tett az amerikai mikrochip technológiától való függetlenedés felé. Igaz ez akkor is, ha például a Huawei chipje még mindig egy generációval le van maradva az amerikai versenytársakétól. Kína ritka földfém dominanciájához, mint geopolitikai fegyverhez sokkal inkább az USA globális pénzügyi hegemon szerepe hasonlítható, amelyet eddig érdemben még nem használt ki Pekinggel szemben. Egy ilyen lépés hatását nehéz lenne megjósolni, még akkor is, ha az ukrajnai háború kapcsán Washington már bevetette Moszkvával szemben ezt a fegyvert, és egyelőre nem tudta térdre kényszeríteni vele Oroszországot. Kína a világ legnagyobb kereskedője, és sokkal inkább be van épülve a globális értékláncokba,

mint Oroszország, ezért nagyobb is a kitettsége a dolláralapú nemzetközi pénzügyi rendszerrel szemben.

A geopolitikai konfliktusok oldaláról nézve ugyanakkor visszatartó erővel bír, ha az USA és Kína kölcsönösen függenek egymástól. A ritka földfémek és a globális pénzügyek terén meglévő kínai és amerikai dominancia kölcsönösen növeli a potenciális költségét a konfliktus elmélyítésének, és különösen bármilyen katonai akciónak. Az USA és szövetségeseinek erőfeszítései, hogy csökkentsék ritka földfém kitettségüket Kínával szemben, illetve Peking szándéka, hogy kevésbé függjön a dollár alapú kereskedelemről ebben a kontextusban értelmezendők. Éppen ezért a decoupling legnagyobb kockázata nem az, hogy veszélybe sodorja a globalizált világgazdaság vívmányait, hanem hogy a geopolitikai riválisok gazdasági távolodásával csökken az az erő, ami visszatartja őket egy jövőbeni katonai konfliktustól. A következő évtizedben Peking még biztosan számíthat arra az ütőkártyára, aminek jelentőségét Teng Hsziao-ping már a '80-as években felismerte. Hosszútávon a kérdés viszont az, hogy a nagyhatalmak közti gazdasági és technológiai szálak elvágásával az ilyen lapok meddig tudják még biztosítani azt, hogy a felek tárgyalóasztalnál próbálják rendezni vitás ügyeiket.